

En valfart til Torino

Det var en majdag i år, at jeg nåede mit mål: domkirken i Torino. Her havde man udfoldet og udstillet *La Sindone*, angiveligt Jesu ligklæde, som normalt opbevares i et lukket skrin i domkirken. Hvert tiende år foldes klædet ud og hundredtusinder af pilgrimme valfarter til Torino. Pave Benedikt den 16. besøgte kirken den første søndag i maj og mediterede en stund foran klædet.

Jeg havde over internettet reserveret plads i pilgrimskøen, men det tog alligevel et par timer at nå frem til højalteret og det udfoldede klæde. Undervejs passede vi et videoshow, der viste og fortalte om de synlige tegn efter nagler, tornekrone m.m. Og endelig nåede vi frem for at få nogle minutters pause til i stilhed at meditere foran klædet.

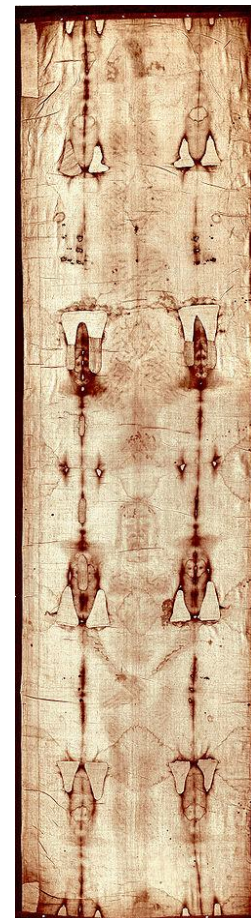
Foran os, lige under klædet, var der levnet en smal passage, hvor syge blev kørt ind i deres hospitalssenge. Vi var en broget flok, gamle og unge, langt flest italienere. Der var hele grupper ankommet i busser fra skoler og religiøse ordenssamfund. Nogle knælede under meditationen, mens andre blev stående i stilhed.

Som mange angiveligt oldkirkelige relikvier stammer klædet fra den europæiske middelalder. Det er dateret til omkring år 1300 ved hjælp af kulstof-14-metoden, men alligevel er der vokset en hel 'videnskab' frem, 'sindologi', der søger alternative forklaringer på klædets skæbne. F.eks. at Jesu opstandelse udløste en kosmisk energibølge med følger for atomernes henfaldsprocesser!

Den katolske kirke afholder sig klogt nok fra officielt at anerkende klædet som Jesu ligklæde, men fremhæver i stedet, at det er et enestående vidnesbyrd om troen på Kristus. Det er da også derfor, at jeg selv har valgt at tage del i denne valfart til Torino: for at meditere over evangeliets vandring gennem menneskesind gennem to tusind år.

Den kirkelige trosbekendelses ord om opstandelse og dommedag er for mig oldkirkelig retorik. Men jeg holder evangeliernes Jesusord for hellige - som et virksomt salt gennem historien og en reminder i dag til besindelse på Europas historiske arv og gæld. Grundtvig talte om *det levende ord*, der formidlede ånd og kraft fra forfædrene til nutiden gennem generationernes kæde.

Levende ord kan nå os fra oldtiden, men også fra en nyere tid. I Torino vandrer jeg til Corso Re Umberto nr. 75, hvor en statelig ejendom ikke i sig selv adskiller sig fra andre. Men på mes-

singdørskiltene ved porten læser jeg, at en tredje sals lejlighed stadig tilhører familien Levi. Her fødtes, her levede og her døde forfatteren Primo Levi – før og efter Auschwitz.

Her på fortovet er jeg denne majdag i 2010 den eneste pilgrim, men verden over læses hans bøger – ikke mindst *Hvis dette er et menneske* om tiden i Auschwitz fra foråret 1944 til 27. januar 1945. Som ung jødisk partisan havde han de fysiske kræfter til at overleve og som hjemvendt til barndomshjemmet i Torino den åndelige kraft til at sætte ord på sine oplevelser.

På Grundtvigs Højskole har jeg i mange år i anledning af Auschwitz-dagen den 27. januar i et foredrag brugt Primo Levis ord som prisme for, hvad Holocaust kan betyde for os i dag. Jeg har fortalt om den historiske baggrund, og jeg har læst op og genfortalt fra hans bøger – blandt andet om en central episode efter en fangesortering før vinteren 1944:

En gammel jøde, Kuhn, der ved en åbenbar fejl undgik dagens frasortering til gaskammeret, takker ved aftenstid sin Gud. Levi er selv ung og arbejdsduelig og ved, at Kuhn snart vil ende i gaskammeret. Levi må udbryde: ”Hvis jeg var Gud ville jeg spytte på Kuhns bøn”!

Som sekulariseret, ikke troende jøde fandt han Kuhns bøn ’blasfemisk’, fordi ingen ord kunne forsone dagens uhyrlige krænkelse af det allerhelligste: mennesket. Det er menneskets hellighed og ukrænkelighed, der på trods lyser og brænder igennem i Levis knappe og skarptskårne ord fra helvede på jorden.

Primo Levi overlevede Auschwitz og hans ord overlevede også hans tragiske død i 1987 ved et fald i trappeskaketen i ejendommen på Corso Re Umberto. En mindetavle kunne have været på sin plads – men vigtigere er dog ordenes stadige genopstandelse hos læsere af hans bøger.

En mindetavle er der til gengæld i Torino for filosofen Friedrich Nietzsche. På Piazza Carlo Alberto ligger den ejendom, hvor han tilbragte sine sidste klare måneder. Herfra sendte han sine sidste, desperate hilsener underskrevet Dionysos eller Kristus, og her brød han sammen en januar dag i 1889 og mistede for altid sin forstands fulde brug.

Mindetavlen på muren fortæller, at her skrev han selvbiografien *Ecce Homo*, der i al sin syge overspændthed dog alene med titlen fra Pontius Pilatus’ ord fra Johannesevangeliet vidner om hans grebthed af Kristus trods alt had mod kirken og kristeligheden.

Nietzsche slog ikke Gud ihjel, men konstaterede et faktum i tiden. Han fandt samtidens borgerligt-kristelige moralisme uredelig og kvælende, men som luthersk præstesøn var han uløseligt bundet til evangeliets Kristus. Det var kristendommens krav om sandfærdighed, der tvang ham til at afsløre dogmatikkens Gud som løgn.

At den metafysiske Gud er død, mens evangeliets Kristus er levende, er hvad Italiens kendteste nulevende filosof, professor Gianni Vattimo, har hævdet i flere bøger, herunder *Jeg tror at jeg tror* - den første af hans bøger oversat til dansk (Forlaget Anis 1999). Vattimo er både ekspert på og i høj grad inspireret af netop Nietzsche.

Vattimo er tilknyttet universitetet i Torino og kendt for sine bøger om den postmodernisme, der af Nietzsche, Heidegger og Gadamer har lært, at der ikke findes absolutte, universelle sandheder, hverken i religion eller videnskab, men alene menneskelige fortolkninger af arv og gæld fra fortiden.

Vattimo kalder sin filosofi for en 'svag tænkning' og ser den som betinget af den kristne arv: en stadig mere bevidst given afkald på endegyldige sandheder, magt og styrke i solidaritet med de fattige og svage. Sandhed er et spørgsmål om hermeneutik, om fortsat genfortolket tradition, filosofisk såvel som kristeligt.

Også i den katolske kirkes tradition lever – trods al dogmatisk og paveligt snæversyn - evangeliets ord om barmhjertighed og næstekærlighed som en stadig inspiration. Og netop disse ord har i Europa været med til gennem tiden at svække voldelig magtudøvelse og stærke autoriteter i en kamp for et stadig mere menneskeligt og solidarisk samfund.

Vattimo, der ser socialismen som en moderne fortolkning af en kristen arv, har siddet i fem år som socialist i EU-parlamentet og siden 2009 for det lille anti-Berlusconi-midterparti *Italia dei Valori*, Værdiernes Italien. Han ønsker både pavens magt og kirkens dogmatik yderligere svækket. Selv er han åbent homoseksuel og ser gerne kvindelige præster i den katolske kirke.

I debatten om Islam har han udtalt, at styrken i vores vestlige værdier er, at 'vi ikke tror på dem' – altså at vi ikke tror på vore værdiers absolutte sandhed og gyldighed, men ved, at de er udtryk for fortsat menneskelig fortolkning af vores egen historiske tradition. Vore kristne værdiers styrke er deres 'svaghed' og dermed åbenhed for en dialog med en global verdens mangfoldige traditioner.

Grundtvig blev med sine *levende ord* undertiden beskyldt for være halvt katolsk, fordi han satte den levende tradition lige så højt som skriftens ord. Tilsvarende kan Vattimo, der insisterer på selv at fortolke evangeliet uden om kirken, beskyldes for at være mindst halvt protestant.

Ligesom Grosbøll i Danmark provokerer Vattimo ved at lade den metafysiske Gud fare til fordel for evangeliets levende ord. Begge peger de måske – ligesom i sin tid og på sin særegne vis Grundtvig – frem mod en fornyet kristendom hinsides protestantisme og katolicisme.

Gianni Vattimo